

Lärarhandledning

Klimatklubben - De svarta svanarna

Ruth Lillegraven

Ämne:

Svenska, svenska som andraspråk, NO-ämnena

Årskurs:

1-3

Antal lektioner:

2-8

Om handledningarna:

Till boken *De svarta svanarna* finns förutom denna lärarhandledning en **elevhandledning**. Elevhandledningen kan eleverna arbeta med på egen hand eller tillsammans med andra. Vill man kan också elevhandledningen vara grund för ett gemensamt klassarbete med boken.

I denna lärarhandledning presenteras boken, författaren och illustratören. Därefter ges förslag på hur *De svarta svanarna* kan introduceras, en plan för läsning och en avslutande fördjupningsuppgift.

Uppgifterna i de två handledningarna utgår från det centrala innehållet i Lgr22.

Handledningarna är gjorda av Jenny Edvardsson, www.jennyedvardsson.se

Centralt innehåll

NO-ämnena

- ▶ Året runt i naturen
- ▶ Material och ämnen
- ▶ Systematiska undersökningar

Svenska 1-3

- ▶ Läsa och skriva
- ▶ Tala, lyssna och samtala
- ▶ Texter
- ▶ Språkbruk
- ▶ Informationssökning och källkritik

Svenska som andraspråk 1-3

- ▶ Läsa och skriva
- ▶ Tala, lyssna och samtala
- ▶ Texter
- ▶ Språkbruk
- ▶ Informationssökning och källkritik

Boken

En stor båt kraschar in i kajen vid fabriken i den lilla norska byn. Lite senare upptäcker de tre barnen Vanja, Sivert och Mo olja i vattnet. De vita svanarna har blivit helt täckta av den svarta sörjan. Kommer det från båten eller kan det vara den rika fabriksägaren som dumpar oljan i vattnet? Eller är hans mystiska assistent Loke ansvarig?

De svarta svanarna är första delen i den lättlästa serien om Klimatklubben. Serien har prisats för sina illustrationer gjorda av Jens Kristiansen. I slutet av varje bok finns en kort faktadel som knyter an till berättelsens miljötema.

Författaren

Ruth Lillegraven är norsk författare och poet. Hon debuterade 2005 med diktsamlingen *Store stygge dikt* (Tiden Norsk Forlag) och har sedan dess skrivit flera diktsamlingar samt böcker för barn och vuxna. Ruth har vunnit The Brage Prize och Nynorsk Literature Prize för sitt författarskap och hennes kriminalroman *Alt er mitt* (Kagge forlag) har haft stor internationell framgång. I sin barnboksserie Klimatklubben skriver Ruth spänning med klimat- och miljöfokus.

Illustratören

Jens Kristensen är norsk illustratör bosatt i Oslo. Han har arbetat som illustratör sedan 1999 med framför allt barn- och ungdomsböcker, bland annat Ruth Lillegravens serie om Klimatklubben. År 2020 vann Jens det norska Kulturdepartementets illustrationspris för sina illustrationer i *De svarta svanarna*, första delen i Klimatklubben.

Inför läsningen

Ha ett samtal med eleverna om bilden på bokens omslag. Utgå exempelvis från dessa frågor:

- ▶ Vad ser vi på bilden?
- ▶ Vad händer i bilden?
- ▶ Är det någon som kan läsa bokens titel?
- ▶ Finns det svarta svanar?
- ▶ Vad tror du boken kommer att handla om?
- ▶ Vad betyder ordet klimat och vad är en klubb för något? Vad skulle en klimatklubb kunna göra/arbeta för?

Läs sedan bokens baksidestext högt för eleverna..

- ▶ Vilka ledtrådar får vi av den?
- ▶ Kan vi utifrån baksidestexten förstå vilka personer det är som syns på omslagsbilden?
- ▶ Har du fått fler ledtrådar till handlingen? Vad tror du nu att boken ska handla om?

När ni diskuterat omslagsbild och baksidestext är det dags att börja läsa boken. Högläs boken för eleverna. Stanna då och då upp för att se vad elevernas tänker om bokens handling och om bokens illustrationer (se vidare under rubrikerna Under läsningen och Efter läsningen). Ställ också frågan:

Vad tror du kommer att hända nu?

Genom frågan får eleverna möjlighet att dra egna slutsatser utifrån det de läst och sett på illustrationerna.

Under läsningen

Stanna upp och diskutera handlingen efter varje läst kapitel. Är det så att eleverna kan läsa på egen hand kan frågorna här nedan delas ut till eleverna och de kan arbeta med dem individuellt eller i par. Följ upp svaren genom en gemensam diskussion.

Kapitel 1: Kraschen

1. Vad får du veta om Vanja, Sievert och Mo?
1. Vad är en fjord?
2. Vad är ett jordskalv?
3. Vad är det för krasch som hörs?
4. Vad betyder "grinig" (sidan 11)?
5. Var någonstans tror du att handlingen utspelar sig?

Kapitel 2: Svarta svanar

1. Vanja, Sievert och Mo tänker hänga vid stranden men den är nedskräpad. Varför är det så mycket skräp där?
2. Varför är svanarna svarta?
3. Vad tror du att lastbilen gjorde nere vid kajen mitt i natten och vad kan det vara för plaskande ljud som Sievert hör?

Kapitel 3: Skolväg

1. Vanja, Sievert och Mo går till sin skola. Hur tar du dig till din skola?
2. I skolan ska klassen arbeta med skoltidningen. Vem tänker Vanja, Sievert och Mo intervjua?

Kapitel 4: Hos direktören

1. Vad är en direktör?
2. Vad gör en assistent? Och varför säger Vanja att det inte är någon idé att prata med en assistent?
3. Vad får Vanja, Sievert och Mo reda på under intervjun med direktören?

Kapitel 5: Spionage

1. Vad är spionage för något och varför har kapitlet denna rubrik?
2. Loke hittar tunnor med spillolja. Vad är spillolja för något?
3. Loke verkar inte så glad av att se Sievert i fabriken. Hur kan man se det i text och bild?
4. Vanja, Sievert och Mo ska spionera sent på kvällen, vid halv elva. Hade du fått gå hemifrån så sent utan någon vuxen? Tror du att Vanja, Sievert och Mo får lov att gå ut så sent?

Kapitel 6: Uppdrag i mörkret

1. Hur går det för barnen när de ska spionera? Vad får de se?

Kapitel 7: Nyheterna

1. I tidningen står det om oljan i viken. Varifrån tror polisen att oljan kommer?
2. Vad betyder orden utsläpp, engångsföreteelse och dumpa?

Kapitel 8: I trädet

1. Varför klättrar barnen upp i trädet?
2. Vad är det skurkarna gör vid kajen?

Kapitel 9: Varning

1. Vanja har lyckats filma när skurkarna släpper ut olja i vattnet. Nu vill hon berätta om detta för tidningen och polisen men ingen lyssnar på henne. Varför är det inte någon som lyssnar?
2. Vad hade du gjort om du varit Vanja? Vem hade du berättat för?
3. Vad bestämmer sig Vanja, Sievert och Mo för att göra när ingen lyssnar på dem?

Kapitel 10: Fångade

1. Vem är Mona-Lill och vad är det hon vill göra med företaget?
2. Varför låser Mona-Lill in barnen i ett rum i källaren?
3. Vanja låtsas att hon måste kissa men vad är det hon egentligen ska göra?
4. Vem hittar Vanja, Sievert och Mo i källaren?

Kapitel 11: Räddningen

1. Hur går räddningen till?
2. Polisen säger att Vanja, Sievert och Mo är de bästa detektiverna i stan. Håller du med?

Kapitel 12: Tillbaka på stranden

1. Vad tror du har hänt med svanarna som i början av boken blev svarta av oljan?
2. Vanja, Sievert och Mo vill ha fler uppdrag. Vilket område är det som de ska specialisera sig inom?
3. Vilket namn ska deras klubb ha?

Samtala om bokens bilder

I boken finns många illustrationer. Jens Kristensen som illustrerat vill gärna uttrycka karaktärerna genom bilderna men också förmedla en känsla för miljön. Stanna upp vid illustrationerna och samtala om vad som syns (och kanske inte syns) på de olika bilderna. Utgå exempelvis från frågorna:

- ▶ Hur är bilderna gjorda?
- ▶ Vilka känslor skapar bilderna?
- ▶ Vilka tankar väcker bilderna?
- ▶ Vad är det som händer i bilderna?
- ▶ Ger bilderna ledtrådar till berättelsen?
- ▶ Visar bilderna saker som inte skrivs ut i texten?
- ▶ Vad får man veta om de olika personerna när man undersöker bilderna?

- ▶ Visar bilderna saker som inte skrivs ut i texten?
- ▶ Vad får man veta om de olika personerna när man undersöker bilderna?

Efter läsningen

Samtala om boken

Utgå från elevernas läsning av berättelsen. Vad är det som de har reagerat på under sin läsning? Låt dem få fundera och dela med sig av sina tankar. Ta hjälp av dessa frågor:

- ▶ Vad handlar denna bok om?
- ▶ Var det något speciellt som du la märke till i boken, något som fick dig att reagera lite extra?
- ▶ Var det någon situation eller händelse som du kunde se extra tydligt framför dig? Vilken?
- ▶ Var det något i handlingen som fick dig att bli glad, ledsen, arg eller irriterad?
- ▶ Var något i boken svårt att förstå?
- ▶ Har du varit med om något liknande som det som hände i berättelsen?
- ▶ Vilken av bokens karaktärer skulle du vilja vara?
- ▶ Hur skulle du beskriva Vanja, Sievert och Mo?

Du kan också diskutera karaktärernas agerande och koppla det till eleverna:

- ▶ Varför gjorde XX så här... i boken? Hur skulle du ha gjort om du varit i en liknande situation?

Fördjupning

I slutet av boken finns ett fakta-avsnitt om olja. Koppla samman det med NO-ämnena och låt exempelvis eleverna göra olika antaganden och eller experiment. Du kan exempelvis utgå från denna fråga:

Varför flyter olja på vatten?

Du kan också låta eleverna fördjupa sig i vatten och exempelvis undersöka vilka sjöar, åar, vattendrag som finns i närheten av skolan. Ta med eleverna på exkursion och undersök exempelvis vilka djur som finns i närheten och i sjön, ån eller vattendraget eller undersök nedskräpningen. Är det mycket skräp? Vad är det för typ av skräp? Kan skräpet störa eller vara farligt för djuren?